Grigore Constantinescu

Comuna

CEPARI

PITEŞTI MMXVIII

CEPARI

COMPONENŢĂ: Comuna este formată din 8 sate: **Ceparii Pământeni**; Cărpeniş; Ceparii Ungureni; Morăşti; Şendruleşti; Urluieşti; Valea Măgurei; Zamfireşti.
DISTANŢA FAŢĂ DE REŞEDINŢA JUDEŢULUI: 55 km.
SUPRAFAŢĂ: 38,6 km^2.
POPULAŢIE: 2.289 locuitori [1.142 M + 1.147 F] (2011).

ATESTARE DOCUMENTARĂ:

*__Buneşti__ – lângă Urluieşti – 1535 [7044] decembrie 11 (DRH, B, ŢR, vol. III, doc. 215)● **Cărpeniş** – <1556-1557> octombrie 23 (DIR, XVI, B, ŢR, vol. III, doc. 61)● **Cepari** – 1519 [7027] <ianuarie – august> 10 (DRH, B, ŢR, vol. II, doc. 175)● **Morăşti** – 1544 [7052] ianuarie 5 (DIR, XVI, B, ŢR, vol. II, doc. 317)● **Urlueşti** – 1535 [7044] decembrie 11 (DRH, B, ŢR, vol. III, doc. 215)● **Valea** (Valea Babii) – 1570 [7078] iulie 19 (DRH, B, ŢR, vol. VI, doc. 216).

În contextul localităților componente, cea mai veche atestare documentară se consemnează în cazul satului Cepari.

Așezarea este atestată documentar inițial în hrisovul emis de cancelaria domnească a voievodului Neagoe Basarab la 10 ianuarie-august 1519, prin care se confirmă marelui sluger Dragomir, fiilor și fiicei acestuia proprietatea asupra „Ceparilor, cu toată siliștea…”.

Sit arheologic: Existenţa anterioară a unei comunităţi umane pe teritoriul actual al localităţii este atestată prin Necropola tumulară de incinerație, geto-dacică [sec. VI-IV a. H.], situată pe terasa mijlocie a Topologului, în punctul Toplița, la est de satul Cepari; necropola a fost cercetată, în 1975, de către Institutul naţional de arheologie din Bucureşti, descoperindu-se un amplu material constând din: ceramică şi inventar metalic (akinakesuri, vârfuri de suliţă, piese de harnaşament, topoare de luptă) care se încadrează în cultura Ferigile.

TOPONIMIE:

- **Cărpeniş** − toponim topografic; la origine, substantiv colectiv cu sens de „pădure sau desiş de carpen”. Satul este constituit din cătunele: Budari, Buneşti, Rotunda, Mărculeşti.
- **Cepari** – toponim format din antroponimul Ceparu, atribuit unui locuitor ocupat, în principal, cu producerea și comercializarea plantei Allium cepa. O ipoteză locală asociază denumirea localităţii cu numele unui viteaz căpitan de oşti din Ardeal, Czepen, din subordinea legendarului voievod Negru Vodă.
- **Morăşti** − toponim format pe baza antroponimului Morea, tradiţia locală atribuind „întemeierea” aşezării unui ardelean, Morea, şi familiei acestuia.
- **Şendruleşti** − toponim provenit din antroponimul de origine maghiară Şandor (Alexandru) + sufixul −eşti, indicând organizarea socială pe bază de obşte a aşezării.
- **Urluieşti** − Conform tradiţiei, originea toponimului s-ar explica prin preluarea denumirii localităţii de provenienţă a populaţiei retrase din câmpia Teleormanului, Vlad Ţepeş, domn al Ţării Româneşti [1448, 1456-1462, 1476], dispunând evacuarea satelor aflate în calea oştilor otomane.
- **Valea Măgurei** − toponim topografic reflectând caracteristica dominantă a reliefului local asociată cu un reper: „un deal mare”.
- **Zamfireşti** − toponim format din eponimul *Zamfir* + sufixul −*eşti*, indicând organizarea socială pe bază de obşte a aşezării.

SPECIFIC ETNOCULTURAL:

Arhitectură populară tradiţională argeşeană. Construcţiile vechi prezintă, de regulă, două niveluri, parterul fiind amenajat pentru depozitarea produselor agricole şi uneltelor de muncă. În cazul unor familii numeroase, parterul este utilizat, parţial, ca locuinţă. Etajul este destinat în exclusivitate locuinţei, a cărei amenajare interioară reflectă preocuparea femeilor de a-şi confecţiona piesele textile de interior cu care îşi împodobesc camerele (scoarţe, pături, şervete de perete, preşuri ş. a.).

Portul popular local este influenţat evident de originea transilvăneană a unora dintre locuitori.

Din amplul repertoriu al folclorului coregrafic zonal, dansurile: Basarabeanca, Brâul de la Urluieşti, Brâul ţiitură, Daoleanu, Sârba popilor, Ungurica, Tărăşelu prezintă elemente locale de particularizare, reflex al procesului masiv de imigrare din Transilvania

PATRIMONIUL CULTURAL-ISTORIC:

Dintre obiectivele de larg interes istoric şi spiritual, monumentele de arhitectură ecleziastică din Cepari şi Neagoş se detaşează prin aura votivă conferită de către comanditarii lor aparţinând renumitei familii boiereşti a Baloteştilor.

✚**Biserica** «Sf. Ştefan»+«Sf. Dumitru»+«Sf. Sofia» **Cărpeniş** [1935-1937]~ctitorită iniţial de celebrul chimist român dr. Ştefan Minovici în 1935; fiind supradimensionată, pe când era terminată „de roşu", s-a prăbuşit [19 octombrie 1935], „ctitorul principal, copleşit de durere, decedând după numai trei luni; soţia lui, Viorica, împreună cu parohul Gheorghe Marinescu, primarul Ioan Ionescu, învăţătorii I. Dorobanţu, Petre Solomon şi enoriaşii din parohie, o reclădesc din temelie" [1937] ●Pictura murală în frescă a fost realizată de un grup de studenţi de la Belle Arte din Bucureşti, „sub conducerea pictorului Mihail Pătroi şi asistenţa profesorului Dimitrie Horung" [1937]. În biserică, este înmormântat Ştefan Minovici.

✚**Biserica** «Înălţarea Domnului» **Cepari** –[▲]– construită din temelie, în 1752, prin contribuţia „dumnealui jupan Ştefan vel clucer Zaharia sin Balotă, Costache jupan Sava, cocon Iordache, Gheorghe, Constantin, Matei, Şerban, Pârvu, Ilinca, Mira, în urma bisericii celei vechi ce au fost făcută de dumnealui vel vornic Ceparo, la leat 7260, în zilele preaînălţatului domn Io Gligore Ghica voievod", potrivit pisaniei încastrate deasupra accesului în locaşul de cult. Consolidată prin centuri metalice, în 1888-1889, cu cheltuiala lui Iancu şi Constantin Băltescu – descendenţi din neamul boierilor Balotă, şi „cu ajutorul proprietarilor şi locuitorilor acestei comune", biserica a fost extinsă planimetric, adăugându-se pridvorul. Plan dreptunghiular compartimentat, cu absidă poligonală decroşată şi pridvor decroşat. Pronaosul este separat de naos, prin trei arcade sprijinite pe pilaştri. Pictura murală în ulei, realizată peste fresca originară, de Anton Grigore Lapinschi, în 1888-1889, se conservă fragmentar. O restaurare amplă a monumentului a fost efectuată de Direcţia Monumentelor Istorice în: 1952 şi 1978. Se păstrează două pietre funerare: I– Giorgio Balotă [+1862]; II– Ioan Balotă [+1845] şi Marioara Balotă, soţia sa [+1896], descendenţi din familia ctitorilor. Pisania consemnează un eveniment important din cursul ofensivei armatei imperiale spre Bucureşti: „În interiorul şi împrejurul actualei biserici, austriecii au bătut pe turci la 1789; au băgat caii în biserică şi fresca s-a stricat.". În patrimoniul bisericii, se află cărţi ritualice: Chiriacodromion [1801], Mineie [1804-1805], Apostol [1814], Triodion [1814], Mineie [1852] şi icoane pe lemn din sec. XIX: „IH", „MD", „ND", „ÎD", „CP", „SIB", „SN", „SAMG", „ST" pictate de Anton Lapinschi, două clopote: din 1737 – donat de Ştefan Balotă şi din 1858 ş. a.

✚**Biserica** «Intrarea în Biserică a Maicii Domnului»+«Sf. Nicolae» **Neagoş** –[▲]– construită „în două cărămizi" cu toată cheltuiala „postelnicului Panait Balotă şi dumneaei cocoana Mariţa, maica dumnealui, şi cu soţia dumnealui, Mirica, şi cu fiii săi: Răducanu, Maria, Tinca şi Safta, la leat 7331" [1820]; sacrificiile materiale au fost evidente, întrucât ctitorii au fost nevoiţi să vândă o parte din moşie pentru definitivarea lucrărilor; biserica a fost reparată în 1893, odată cu construirea unei turle şi în 1963, prin refacerea şarpantei şi învelirea locaşului de cult. Plan dreptunghiular, absidă poligonală decroşată şi

pridvor deschis cu arcade sprijinite pe coloane; turlă de secţiune pătrată. Decoraţia exterioară constă dintr-un tor care încadrează firida icoanei hramului de pe latura vestică. Pictura a fost realizată în diverse etape; se conservă, parţial, fresca originară [1820] în altar şi pridvor, „superioară celei în tempera din naos şi pronaos". Pisania în piatră este dăltuită de sculptorul ţăran Petcu din Jiblea. Biserica a fost sfinţită de episcopul cărturar Iosif Argeşiu. În patrimoniul bisericii, se află cărţi ritualice: Octoih [1750], Liturghier [1768], Antologhion [1786], Octoih mic [1792], Molitvelnic [1832], Cazanie [1834], Penticostar [1848], Mineie [1852] şi icoane pictate pe lemn în sec. XIX, un epitaf [1893] ş. a.

Biserica din Neagoş este învăluită în inedita legendă locală a ctitoririi sale: Mirica, soţia postelnicului Panait Balotă, intrigată de refuzul soţiilor celorlalţi Baloteşti de a o lăsa să se miruiască înaintea acestora în biserica din Cepari, a cerut postelnicului să construiască o biserică, din cărămida destinată refacerii conacului lor, preferând să locuiască în vechea casă cu pereţi din nuiele, dar să fie prima miruită în locaşul de cult edificat pe propria moşie din Neagoş.

✚**Biserica** «Cuvoasa Paraschiva» **Surpaţi** [1878-1879]~ctitorită de Gheorghe Arsene şi Ioana, soţia sa, Bănică şi Nicolae Cosmescu cu soţiile lor, preot Gheorghe, preoteasa Rada ş. a. ●intervenţii: adăugarea pridvorului [1962]. ●pictură murală: Apostol Voiculescu [1879]; zugrăvirea tindei [1962].

✚**Biserica** «Naşterea Maicii Domnului»+«Sf. Gheorghe» **Urluieşti** [1881]~ctitorită de Matache Nosescu şi Ancuţa, soţia sa, în locul bisericii de lemn „ruinate" datând din 1745 ●intervenţii: refacerea acoperişului [1929]; restaurare [1997] ●pictură murală: Belizarie Paraschivescu [1881].

✚**Biserica** «Sf. Nicolae»+«Cuvioasa Paraschiva» **Urluieşti** [1853]~ctitorită de obştea satului ●intervenţii: reparată „radical" [1870]; refacerea acoperişului [1911]; consolidare cu centuri metalice [1925] ●pictură murală: anonim [1870]; restaurată de Gheorghe Lupu-Runcu [1925].

✝**Cruce de piatră**: **Urluieşti**: 1734 [7242] martie 1 –[▲]– încastrată în peretele bisericii.

✝**Monumente eroi**: **Cărpeniş** [1916-1918; 1941-1945]; autor: I. Gava (1968) – lângă Biserica din Cărpeniş ■~ **Cepari** [1916-1918; 1941-1945]; autori: I. Popa, I. Balotescu (1945) – lângă Biserica Cepari.

În cursul luptelor pentru apărarea unității și independenței naționale a României, au căzut eroic la datorie 186 locuitori ai comunei Cepari, numărul eroilor menționați nominal în monumentalul volum «Argeș. Cartea eroilor» fiind raportat la evenimente de importanță fundamentală în istoria neamului românesc: Războiul de independență [2], Primul război mondial [97], Al doilea război mondial [87].

Momente de istorie locală

În cursul operațiunilor militare din Primul război mondial, în zonă, în perioada 5-12 noiembrie 1916, au acționat trupele Diviziei 8 și Diviziei 23 Infanterie, lupte puternice cu armata invadatoare desfășurându-se în zilele de 7 și 8 noiembrie. Întrucât s-a semnalat afluirea forțelor inamice spre Cepari, trupele române au fost repliate cu misiunea de „a organiza o nouă poziție de apărare, spre sud, la câțiva kilometri".

VILA MINOVICI [1/4 XX] –[▲]– realizată, conform proiectului arh. Lucian Teodosiu, în stil arhitectural neoromânesc, pe o structură anterioară din care se conservă beciul din sec. XVIII. Un element particularizator îl constituie blazonul cu reprezentări excizate: un balaur, simbolizând răul, peste care sunt imprimate, sub formă de X, o faclă – semnificând ştiinţa şi o cruce – credinţa, reflex al concepţiei comanditarului: „Răul din lume nu poate fi biruit decât prin ştiinţă şi credinţă în Dumnezeu… Ridicaţi-vă în viaţa spirituală care înalţă şi a jertfei care înnobilează. Fără ideal, nici o muncă constructivă, nici o energie creatoare. Ca să nu greşiţi, ascultaţi întotdeauna de glasul conştiinţei; conştiinţa e sufletul şi sufletul e divin.". [Pr. Vasile Marinescu – *Ştiinţă şi Credinţă,* revista Agero, Stuttgart, 2009].

IN MEMORIAM

✪ **DUMITRESCU GRIGORE** [1923-1983] – memorialist; absolvent al Facultăţii de Drept, Universitatea Bucureşti. Deţinut politic [1948-1951]. Colaborator al postului de radio „Europa liberă" [1959-1968]. Opera: «Demascarea» [1978] – volum referitor la „Experimentul Piteşti".

✪ **MINOVICI ŞTEFAN** [1867-1935], fratele medicului legist Mina Minovici – chimist român, membru corespondent al Academiei Române [1925]; profesor universitar la Bucureşti. Opera: lucrări în domeniul chimiei toxicologice analitice, organice şi biologice «Tratat de chimie analitică», 5 vol., «Manual practic de chimie organică». În 1928, s-a stabilit în satul Morăşti, fiind înmormântat în biserica pe care a ctitorit-o în Cărpeniş.

✪ **VELEA NICOLAE** [1936-1987] – important prozator „pe linia realismului caragialian, cu influenţe puternice din Marin Preda". Opera: «Poarta» [1958], «Opt povestiri» [1964], «Paznic la armonii» [1965], «Zbor jos» [1968], «Cutia cu greieri» [1970], «În război, un pogon de flori» [1971], «Vorbă-n colţuri şi rotundă» [1973], «Dumitraş şi cele două zile» [1974], «Călător printre înţelepciuni» [1975], «Întâlnire târzie» [1981].

BIBLIOGRAFIE SELECTIVĂ:

Grigore Constantinescu – *Argeșul monumental – enciclopedie patrimonială*, Pitești, 2011, p. 543-546; Ion Năstase, Elena I. Stătică – *Comuna Cepari, judeţul Argeş – Trepte în timp*, Piteşti, 2008, 240 p.; http://judete.biz/localitati-arges/; Ion Popescu-Argeşel – *Judeţul Argeş*.

–[▲]– Monument istoric şi de artă

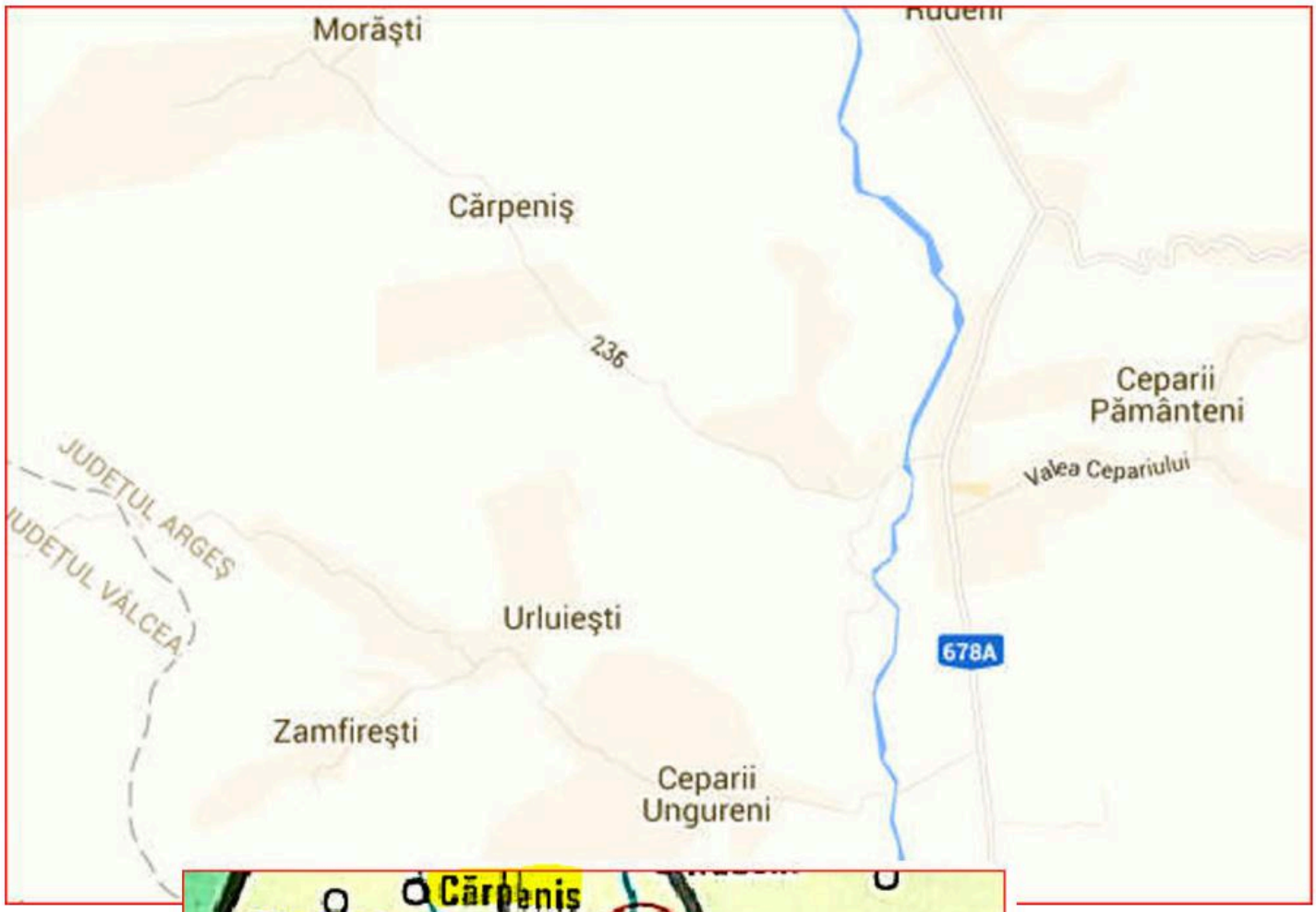
Morăşti
Cărpeniş
236
Ceparii
Pământeni
Valea Cepariului
JUDEŢUL ARGEŞ
JUDEŢUL VÂLCEA
Urluieşti
678A
Zamfireşti
Ceparii
Ungureni

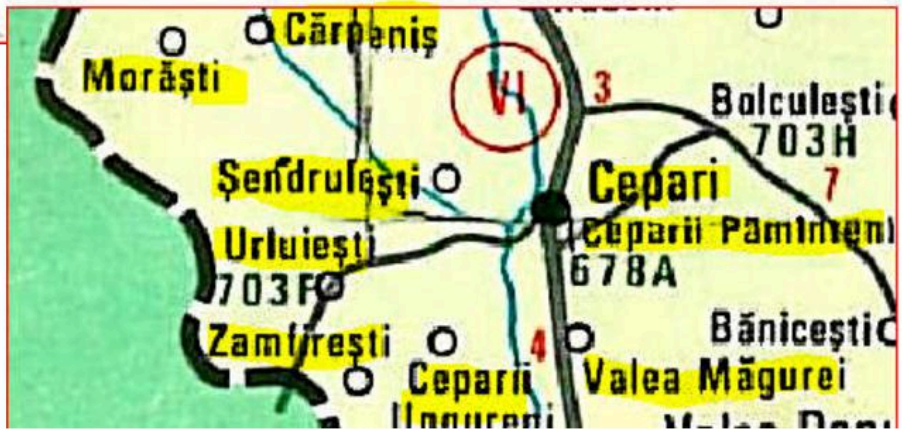
Cărpeniş
Morăşti
VI
3
Bolculeşti
703H
Şendruleşti
Ceparii
7
Ceparii Pamînteni
Urluieşti
678A
703F
Zamfireşti
4
Băniceşti
Ceparii
Valea Măgurei
Ungureni

PRIMĂRIA COMUNEI CEPARI.

BISERICA CEPARI PĂMÂNTENI.

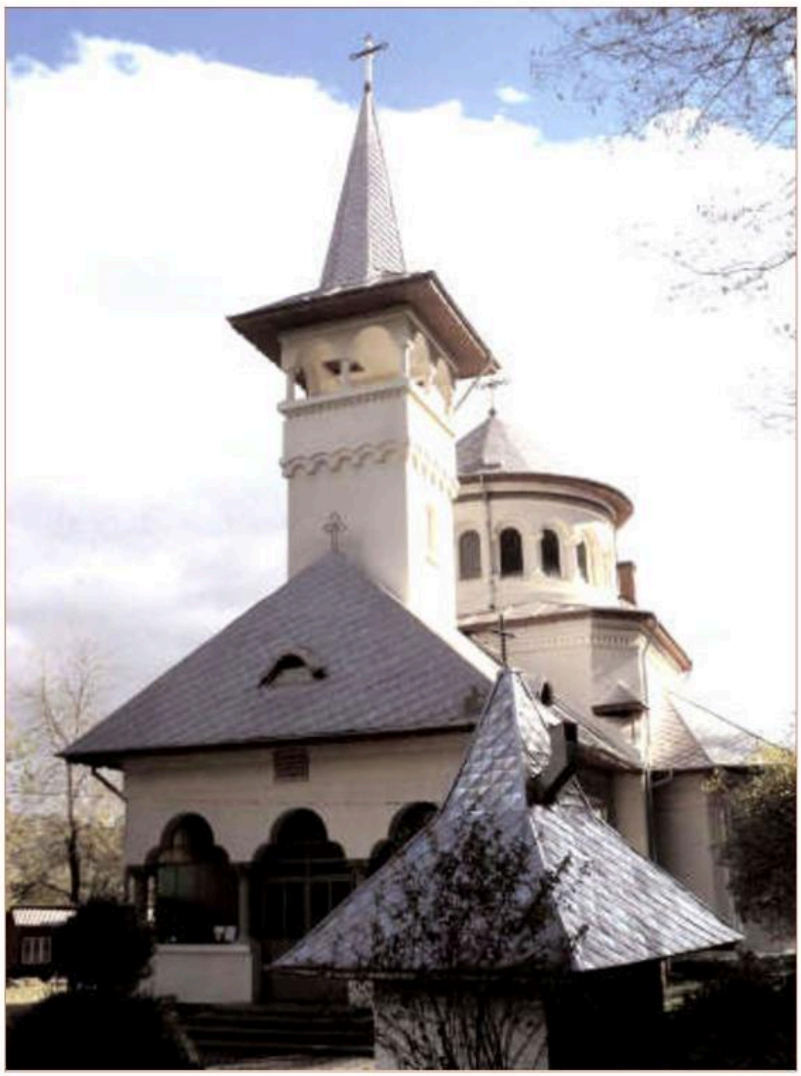

BISERICA MORĂŞTI-CĂRPENIŞ.

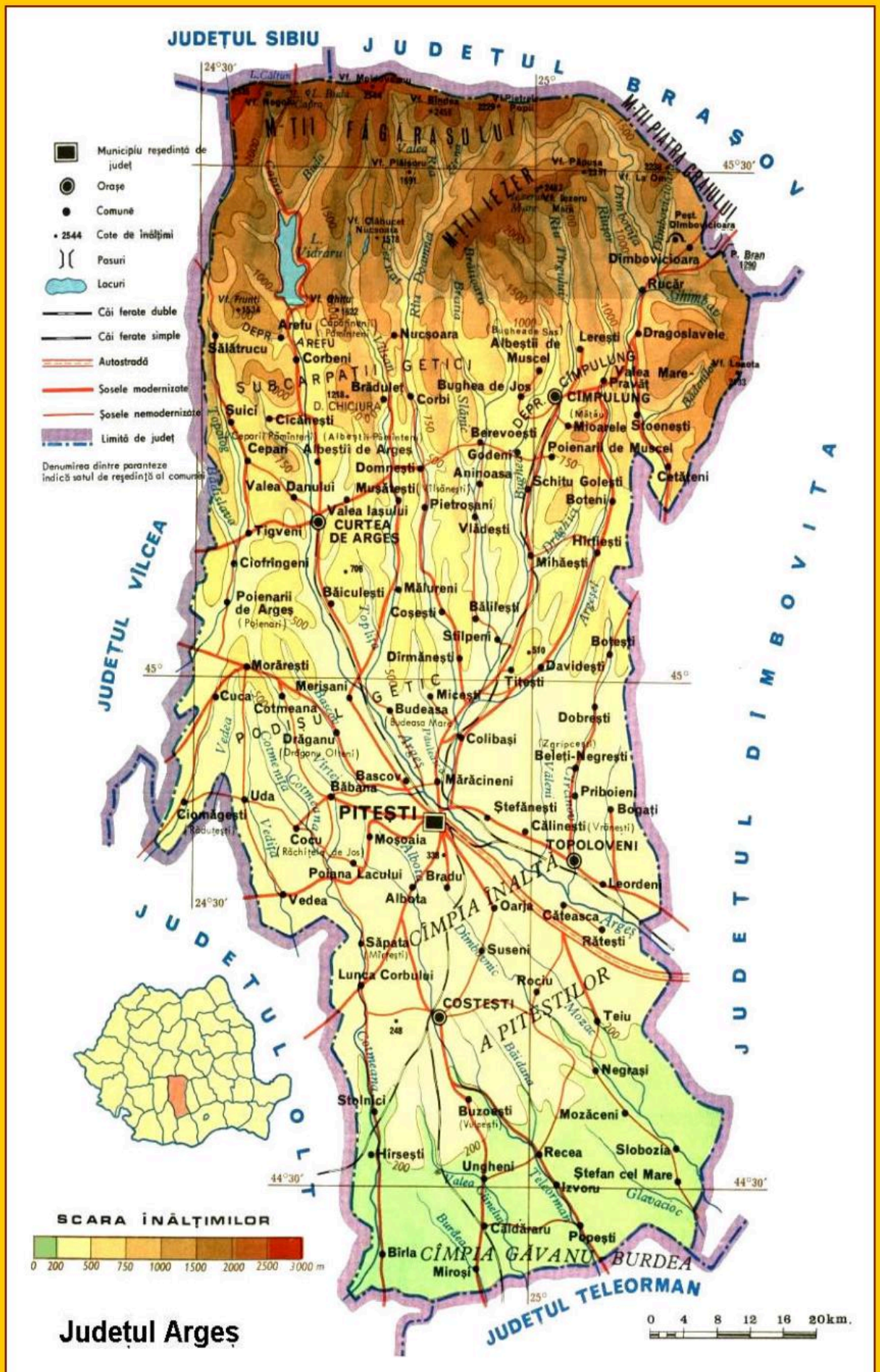

Județul Argeș